Spedizione in abbonamento postale
Poštnina plačana v gotovini

Prezzo - Cena Lir 0.40

Slovenski dom

Štev. 134. V Ljubljani, v torek, 16. junija 1942-XX. Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Velika zmaga na morju in na fronti v Marmariki

Posebni vojni poročili štev. 746 in 747 javljata potopitev dveh angleških križark, enega rušilca in štirih parnikov ter obkolitev angleških čet zahodno od Tobruka

Posebno vojno poročilo štev. 747 pravi:

Novo razdobje bitke, ki se je začela po padcu Bir Hacheima, je po krvavih bojih privedlo do ločitve sovražnikovih sil.

Čete osi so prešle Akromo in Balbio ter dosegle obalo.

Vse velike sovražnikove enote na zahodu so obkoljene.

Števila ujetnikov in grmade plena za zdaj ni mogoče oceniti.

Posebno vojno poročilo št. 746. pravi:

Enega od dveh velikih konvojev, navedenih v današnjem vojnem poročilu št. 745, ki je priplul iz Atlantskega morja v spremstvu številnih vojnih ladij in dveh letalonosilk, so v prvih jutranjih urah 13. junija zasledila ogledna letala in ga ves dan preganjala. Italijanski letalski oddelki so ga včeraj ves dan ponovno napadali v morski ožini med Sardinijo in Tunisom.

Mogočne skupine torpednih in bombnih letal ter strmoglavcev, ki so se hitro zbrale na najugodnejših mestih, so se ob sončnem vzhodu zaporedoma dvigale in so jih srdito napadali lovci, ki so se dvignili z angleških letalonosilk.

Potopljeni sta bili dve križarki, en rušilec in štirje parniki. Ena oklepnica, ena letalonosilka, dve križarki in en rušilec ter štirje parniki so bili večkrat zadeti s torpedi in bombami in hudo poškodovani.

Med trdimi boji, ki so se vneli z vsakim valom naših skupin, je bilo petnajst angleških letal zbitih.

Dvajset italijanskih letal se ni vrnilo v oporišča. Pomorska letala so nekaj posadke rešila.

Poveljnik nekega letalskega polka, poveljnik nekega roja in dva poveljnika oddelka se niso javili. Med posadkami je mnogo ranjenih. Tri letala, ki so bila zadeta, so dosegla naše ozemlje.

Uradno vojno poročilo št. 745 pravi:

Boji proti sovražnikovim edinicam so se ponovili v prvih jutranjih urah današnjega dne in se nadaljujejo.

Na bojišču pri Ain el Gazali živahno topniško in ogledniško delovanje.

Angleške izgube v bitkah dne 12. in 13. junija so narasle na 69 tankov in 13 uničenih ali zajetih topov ter 700 ujetnikov.

Letalstvo je uspešno napadalo zbirališča avtomobilov in čet v neposrednem nasprotnikovem zaledju: zažgani so bili oklepni avtomobili, zadetih in poškodovanih je bilo nekaj desetin avtov.

Od včeraj poteka v Sredozemlju hud letalski napad na dve močno zavarovani ladijski spremljavi.

Po zaključni odstranitvi razvalin znaša skupno število smrtnih žrtev angleškega napada na Tarent 99, od katerih ni znana istovetnost 12 oseb.

•

Berlin, 16. junija. s. Kar se da živo navdušenje je vzbudila v nemških krogih novica o veličastni zmagi italijanskega letalstva na Sredozemskem morju. Na setaniku s časnikarji je uradni vojaški zastopnik izrekel besede živega občudovanja za veličastno zmago in je potem poudaril njen pomen v okviru splošnega položaja. »Gre za uspeh, ki bi utegnil imeti resne posledice za nasprotnika in to toliko bolj, ker je nasprotnik prav v zadnjih 24 urah v Severni Afriki doživel polom veličastnega obsega. Teh posledic se še zdaj ni mogoče zavedati, kakor tudi ne posledic zmagovitih nastopov na predelu pri Tobruku, kjer je bilo odrezano in obkoljeno jedro angleških sil. Gotovo pa je že zdaj, da je Italija še enkrat dokazala, da je gospodarica Sredozemskega morja in da so sile Osi v Afriki docela gospodar položaja.

Berlinski tisk z izrazi živega zadoščenja in izrazitega tovarištva ter občudovanja pozdravlja zmago. Posebno vojno poročilo glavnega stana italijanskih Oboroženih sil pravi, je v svoji lakoničnosti naravnost ponosno zgovrno in predstavlja obračun, ki mora z zakonitim ponosom polniti slehernega Italijana, slehernega Nemca in slehernega Evropejca. Sovražnik je prestal polom velikanskega obsega, ki ga je treba smatrati kot strahoten morski poraz. Nič manj živega navdušenja ni v Nemčij vzbudilo drugo posebno poročilo z novico o zmagi italijansko-nemških čet v Marmariki.

Potek velike pomorske bitke v ožini med Sardinijo in Tunisom

Sredozemsko bojišče 16. julija. s. Posebni dopisnik agencije Stefani pošilja daljše poročilo o letalsko-pomorski bitki in pravi med drugim:

14. junij bo v zgodovini sedanje vojne ostal zapisan kot zmagoslavje letalskih sil zoper pomorske sile. Na ta znameniti dan so mogočni oddelki bombnikov, strmoglavcev in torpednikov skupaj nad 300 strojev, med sijajnimi nastopi na srednjem in vzhodnem delu Sredozemskega morja preprečili pot močnemu sestavu sovražnikovih trgovksih ladij, ki so jih spremljale mogočne pomorske sile. V boju med letali in med ladjami so na koncu zmagale letalske sile.

Angleži so zaradi vedno težavnejšega preskrbovanja Malte prav na skrivaj pripravili dva konvoja, enega v Gibraltarju, drugega v Aleksandriji. Popoldne 13. junija so italijanski ogledniki zapazili 150 km severno od alžirskega rta Benguta konvoj z nedoločenim številom trgovskih ladij, ki ga je spremljal močan angleški pomorski oddelek. Tega so sestavljali: ena bojna ladja vrste »Malaya«, letalonosilki »Argus« in »Eagle«, nekaj križark ter kakih 20 rušilcev. Konvoj je plul proti vzhodu. Od tega trenutka je bilo njegovo gibanje pod stalnim nadzorstvom ogledniških letal. Italijanskim letalskim silam je bila takoj zaupana naloga, da konvoj napadejo in ustavijo.

Angleži so računali, da bo te dni na srednjem delu Sredozemskega morja slabo vreme, pa so se zmotili, ker se je po naključju začelo jasniti. Angleži so računali tudi s potekom bitke v Marmariki, češ da bo ta vezala velike sile italijanskega letalstva in pa da bodo letalske sile iz Marmarike napadle konvoj, ki pojde iz Aleksandrije. Toda zaradi teh napačnih računov je angleško pomorsko poveljstvo doživelo eno najgrenkejših presenečenj in enega največjih porazov v vsej sedanji vojni.

Predvčerajšnjim zjutraj ob osmih so udarili na sovražnikove ladje, nad katerimi so se poprej spopadali lovci, italijanski bombniki in torpedniki z oporišč na Sardiniji. Navzlic nezaslišanemu ognju z ladij in napadom angleških lovcev, so italijanski letalci odnesli vrsto zmag največjega pomena.

Najprej sta zletela v zrak dva tovorna parnika in se potopila, en parnik je bil zažgan in se je potem potopil, četrti parnik zadet in poškodovan, en rušilec potopljen, bojna ladja vrste »Malaya« zadeta, ena izmed letalonosilk zadeta in je bil na krovu viden požar ter zadeti dve križarki, in sicer ena s torpedom. Na obeh je bila škoda vidna. Eno izmed poškodovanih križark so popoldne zagledali severno od alžirskega mesta Philippe Ville. Plul je počasi proti zahodu v spremstvu dveh rušilcev. Ladja je dobila še dve bombi, nato so jo napadli torpedniki. En torpedo je križarko zadel, jo razmajal in povzročil silovit požar na krovu. Videti je bilo, kako spuščajo v morje rešilne čolne. Strahovit protiletalski ogenj je zadel samo eno italijansko letalo. Križarko je vlekel potem en rušilec, toda poškodba po torpedu je bila prevelika, njena zanesljiva potopitev ni mogla več biti daleč. Razen torpednika, ki je padel v morje blizu svoje žrtve, se še drugih 11 letal ni vrnilo v oporišča.

Potem so napadla italijanska letala z oporišč na Siciliji, vsega skupaj okoli 130, in sicer blizu Biserte. Nova vrsta bleščečih uspehov je kronala nastop. Torpednikom se je posrečilo vreči štiri torpede proti eni letalonosilki in s torpedom so zadeli na kljunu neko ladjo, o kateri domnevajo, da bi bila bojna ladja, ki je bila zadeta že dopoldne. Drugi napad s torpedi je veljal eni križarki in eni trgovski ladji. Ni bilo mogoče točno ugotoviti vseh uspehov, in sicer zaradi zelo silovitega napadanja angleških lovcev. Ti so za vsako ceno skušali prestreči italijanske torpednike. Toda eksplozije in stebri dima, ki so jih zapazili piloti, dajejo utemeljeno domnevati, da je škoda po torpedih bila večja kakor pa je prej povedano. Eno samo torpedno letalo se ni vrnilo na oporišče, dve pa sta pripeljali ranjence.

Strmoglavci so s tremi bombami po 1000 kg zadeli eno križarko, ki se je potopila. Neka druga vojna ladja, najbrž križarka, je dobila dve bombi v bok, eno pa na kljun, neka majhna trgovska ladja pa se je zaradi bombe razklala na dvoje. Navzlic silovitemu protiletalskemu ognju so se vsi strmoglavci vrnili, samo eden se je moral spustiti na morje, ker mu je zmanjkalo goriva, in sicer ob sicilski obali. Bombniki so potem zadeli še enkrat ladjo vrste »Malaya« in tri parnike.

Obračun dneva je bil naslednji: dve križarki potopljeni, drugi dve zadeti in ponovno torpedirani, en rušilec potopljen, drugi zadet, ena bojna ladja vrste »Malaya« zadeta in ponovno torpedirana, ena letalonosilka večkrat torpedirana, štirje parniki potopljeni in štirje zažgani ali poškodovani. Angleški lovci so izgubili v boju 15 strojev, italijansko letalstvo pa 20. Preostale vojne ladje so se zvečer obrnile in plule proti zahodu, skupina parnikov je v spremstvu malo vojnih ladij plula na vzhod proti sicilskemu prelivu. A ogledniki niso vedeli nič povedati o eni letalonosilki. Oklepnica vrste »Malaya« pa je kar se da počasi plula proti zahodu, eno križarko sta vlekla dva rušilca, za njo pa je plula poškodovana petrolejska ladja. Tako se je zaključil ta slavni dan.

Posvet med italijanskim ter španskim zunanjim ministrom v Livornu

Livorno, 16. junija. s. Včeraj je v Italijo dopotoval španski zunanji minister Ramor Serrano Suner, da se snide z italijanskim zunanjim ministro grofom Cianom. Spremljali so ga visoki uradniki iz španskega zunanjega ministrstva ter italijanski poslanik iz Madrida.

Na italijanski meji je visokega gosta sprejel zastopnik zunanjega ministrstva, ki mu je prinesel pozdrave grofa Ciana, ter španski odpravnik poslov iz Rima. Španski zunanji minister je nadaljeval pot v Rim in je včerajšnji dan prebil tam. Obiskal je Superbo in položil venec na grob kralja Umberta Savojskega.

Včeraj ob 19. je španski zunanji minister dopotoval v Livorno, kjer je bil sestanek. Na postaji ga je sprejel grof Ciano z vojaškimi in civilnimi oblastmi. Oddelek pomorske akademije mu je izkazal čast z zastavami in z godbo. Prebivalstvo je slavnega gosta sprejelo z navdušenjem. V spremstvu grofa Ciana se je Suner podal v hotel Palazzo«, pred katerim je prišlo do veličastne ljudske demonstracije. Zvečer je grof Ciano španskemu gostu priredil večerjo.

Nemško vojno poročilo:

Nadaljnje prodiranje v ruske utrdbe pri Sebastopolu

Hitlerjev glavni stan, 16. junija.. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole poročilo:

V bojih okrog Sebastopola je bil sovražnik navzlic zagrizeni obrambi pregnan iz številnih, silno utrjenih postojank. Napadalni pehoti se je posrečilo vdreti globoko v sovjetski obrambni sestav. Nad utrjenim odsekom pri Sebastopolu je skupina lovcev, ki so spremljali edinice bojnih letal, sestrelila brez lastnih izgub 16 sovjetskih strojev. V pokrajini vzhodno od Harkova so bili ostanki potolčenega sovražnika uničeni, mnogi pa ujeti. Številke sovražnikovih izgub, ki so bile včeraj objavljene, so narastle na več ko 25.000 ujetnikov, 266 oklepnih voz in 208 topov. Vzhodno od Kurska so nemške in madžarske čete zavrnile ponovne sovražnikove napade. Na srednjem in severnem odseku bojišča se krajevni boji v zaledju dalje ugodno razvijajo. Na raznih krajih so bile uničene osamljene skupine rednih čet in tolp. Na bojišču pri Volhovu so bili silni sovražnikovi napadi v hudih bojih odbiti.

Na Laponskem so nemške edinice na ozemlju, kjer je mnogo gozdov, a nobenih cest, obkolile močnejše sovjetske sile ter jih uničile. Na skrajnem severu so nemška letala bombardirala pristaniške predele pri Murmansku in poškodovala sovjetski rušilec. V času od 2. pa do 11. junija je sovjetsko letalstvo izgubilo 456 strojev, od teh jih je bilo uničenih v letalskih bojih 343, 66 po protiletalskem topništvu in 28 po vojski, ostali pa so bili uničeni na tleh. V istem času smo na vzhodnem bojišču izgubili 47 letal.

V Severni Afriki so nemške in italijanske čete v hudih bojih pognale sovražnika še bolj nazaj. Sovražnik je tu izgubil 52 oklepnih voz ter mnogo orožja. Nemški lovci so včeraj sestrelili 14 angleških letal.

V bojih okrog Sebastopola so se pri zavzetju trdnjave »Stalin« posebno odlikovali neki polk pehotne divizije iz nižje Saksonske pod poveljstvom majorja Arndta, četa pionirjev pod poveljstvom poročnika Heverja in topovska baterija, ki ji je poveljeval stotnik Casar.

Nemška razodetja o skrivnih določilih pogodbe med Anglijo in Sovjeti

Berlin, 16. junija. s. Berlinski tisk se je spet povrnil na angleškorusko pogodbo ter ugotavlja, da so spletke, s katerimi sta Churchill in Stalin skušala pomirjevati svetovno javno mnenje glede boljševiških namer v Evropi, prav hitro spregledali. Skrivne določbe v pogodbi, o katerih so prišle na dan zanimive podrobnosti so povsod okrepile prepričanje — piše »Börsenzeitung« — da se je Anglija odločila priznati Sovjetski zvezi ne samo ozemlja, ki jih je ta s silo zavzela l. 1939—40, marveč tudi določene vojaške postojanke v Kategatu in Dardanelih ter končno še neko vplivno področje za gospodstvo in nadzorstvo na evropski celini.

List potem navaja misli nekega švedskega lista: Medtem ko naj bi vse države, ki so obstajale pred izbruhom vojne, bile neodvisne, naj bi Nemčija za vedno bila oropana svobode. Majhne države bi bile izročene milosti Londona ter Moskve, ki bi v njih opravljala pravo policijsko službo, tako da ne bi nobena mogla migniti s prstom brez njunega dovoljenja; najvažnejša država na celini pa bi bila uklenjena v verige.

Nemčija je za Evropo vedno imela največjo važnost. Groziti ji z uničenjem je torej zločin s stališča evropskih koristi. List poudarja, da se vse evropske države zavedajo nesramnosti tega nezaslišanega ravnanja z Evropo. Poudarja tudi, da mnogi sovražni listi odkrito priznavajo, da se je Londonu zdelo prikladno, da se vda sovjetskim zahtevam. Stalin, piše na primer New York Times, je vztrajno zahteval tiho privolitev v boljševiške ozemeljske težnje glede baltskih držav in Angleži so se končno z njim sporazumeli, ne samo ker je zdaj bilo treba ugoditi Stalinu, marveč tudi zaradi tega, ker je Sovjetska zveza zadnji močni zaveznik Angležev na celini. Ameriški list celo dostavlja, da bodo Sovjeti kljub 5. členu pogodbe v primeru zmage precej načeli vprašanje meja, brž ko bo čas za to prikladen. In to — zaključuje nemški list — je tudi naša sodba ter sodba cele Evrope.

Žrtve nočnih letalskih napadov v Nemčiji in v Angliji

Berlin, 16. junija. s. Iz pristojnega nemškega vira poročajo, da je zaradi angleških letalskih nočnih napadov aprila in maja v Nemčiji izgubilo življenje 1182 oseb. V istem razdobju je po angleških uradnih podatkih izgubilo zaradi nemških nočnih letalskih napadov v Angliji 1374 oseb. Kakor se vidi, je bilo število žrtev večje v Angliji kakor pa v Nemčiji.

Črnce pošiljajo v Evropo

Rim, 15. junija. AS: Nov oddelek ameriških čet se je izkrcal v severni Irski. Med njimi se nahaja tudi oddelek črncev.

Obvezno delo na Hrvatskem

Zagreb, 15. junija AS. Objavljen je bil zakon pravosodnega ministrstva glede obveznega dela za potrebe narodnega gospodarstva. S tem dekretom so krajevne oblasti pooblaščene mobilizirati vse sposobne moške v starosti od 18 do 40 leta za kakršnokoli delo in rekvirirati vozila in vprežno živino.

Vesti 16. junija

Agenzia Stefani je izdala knjigo o Ducejevem potovanju po Sardiniji, ki jo zdaj razširjajo po vsej Italiji.

V Sofiji je bil podpisan italijansko-bolgarski sporazum za sodelovanje v izobrazbi rokodelskih mojstrov. Za Italijo ga je podpisal predsednik Mednarodne obrtniške zveze Gazotti, za Bolgarijo pa predsednik Zveze bolgarskih obrtnikov Vikilov. Ob podpisu je italijanski poslanik v Bolgariji, grof Magistrati, izročil bolgarskemu trgovinskemu ministru zlati križ reda italijanske krone.

Londonski list »News Chronicle« je objavil poročilo iz Čungkinga, ki pravi, da so Kitajci siti vojne. Po štirih in pol leta vojskovanja Japonci zdaj ogražajo Junan, Čekjang, Pukjang in Kiangsi. Vse je preveč razdejano, da bi se Kitajska mogla še boriti. Dopisnik pravi, da vsi Kitajci zdaj želijo, naj bi se kaj zgodilo, kar bi odvrnilo japonski pohod na Kitajsko.

Švedski listi poročajo iz Londona, da bodo v Angliji kmalu spet omejili graditev in promet s trgovskimi ladjami, kar bo naravno omejilo tudi uvoz ameriških pridelkov. Anglija potrebuje vse svoje ladje za vojne namene, zato bodo mnogo trgovskih ladij preuredili v vojne.

Sedanje nemške vojaške operacije na posameznih odsekih vzhodnega bojišča niso nič drugega kakor akcije, ki so bile potrebne za ureditev sedanjih nemških postojank. Ne bi bilo točno te male vojaške operacije označevati kot »nemško ofenzivo«, pravijo pristojni nemški vojaški krogi.

Švedski kralj Gustav V. bo praznoval jutri 85. rojstni dan.

Angleško pomorsko poveljstvo poroča o izgubi podmornice »Olimpos«. Podrobnosti o kraju in načinu potopitve poročilo ne navaja.

Tudi Avstralija je uvedla racioniranje tekstilnih izdelkov.

V pariškem magistratu je v kleti pod prefektovim stanovanjem nastala eksplozija, ki je povzročila nekaj škode.

Z amerikansko ladjo »Arcadia« je odptovalo iz luke Calao v republiki Čile 600 japonskih, italijanskih in nemških državljanov, ki bodo deportirani v Združene države. Večji del teh državljanov je bila dolga leta stalno naseljena v Peruju, nakar so jim perujske oblasti vzele dovoljenje za nadalnje bivanje.

V siamski prestolnici Bangkoku se je začel kongres za indijsko neodvisnost. Kongresu je poslal svoj pozdrav japonski ministrski predsednik, ki pravi, da se ponuja Indiji zdaj velika prilika za neodvisnost, Indija pa mora to vprašanje načeti pogumno. Indijski nacionalistični voditelji naj se zdaj združijo z Japonsko, Italijo in Nemčijo da uničijo angleški imperijalizem. Na prvi seji zborovanja je govoril tudi nemški poslanik v Siamu.

Z današnjim dnem so po vseh večjih portugalskih mestih ustavili vsak promet z avtomobili in sicer zaradi pomanjkanja bencina. Voziti smejo samo zdravniški in uradni vozovi.

Občni zbor Matičnega pevskega zbora

Za 50-letnico kulturnega udejstvovanja bodo izdali spominski zbornik

Ljubljana, 16. junija.

Matični pevski zbor je podal snoči obračun svojega dela v pretekli pevski sezoni. V veliki Hubadovi dvorani se je zbralo številno članstvo, katero so pred občnim zborom presenetili mladi naraščajniki s svojim dovršenim pevskim nastopom, ko so zapeli pod vodstvom ravnatelja g. Poliča nekaj mladinskih pesmi. Navzoči so mladino nagradili s ploskanjem. društveni predsednik g. Silvan Pečenko pa je naraščajnikom čestital k razveseljivemu napredku.

Po tem lepem uvodu se je pričel pod predsedstvom g. Pečenka 51. letni občni zbor. Po pozdravu predsednika Hubadove župe g. dr. Šmidta in ravnatelja g. Poliča je poročal g. Pečenko predvsem o notranjem društvenem delu Matični pevski zbor je v vsem svojem obstoju tam od leta 1891 v polni meri izvrševal svoje poslanstvo. V pretekli pevski sezoni je priredil pevski zbor zborovski - instrumentalni koncert pod vodstvom Sama Hubada z orkestrom, izvedel Sattnerjevo »Jeftejevo prisego« in Blaža Arniča »Te Deum«, simfonijo za mešani zbor in orkester. Osvežitev zbora po novih članih je pripomogla k velikemu uspehu, ki so ga tokrat prvič soglasno poudarili vsi kritik. V srednjem delu koncerta je nastopila še sopranistinja Heybalova z orkestrom z Lajevčevimi skladbami »Zacvela je roža« in »Pesem o tkalcu«, ki jih je priredil skladatelj Škerjanc za orkester. Pevski zbor je nastopil trinajstkrat v radiu in izvedel lepe pesmi naših skladateljev, devetkrat pod vodstvom ravnatelja g. Poliča, štirikrat pod vodstvom g. Sama Hubada. Nastop 8. septembra je bil posvečen izključno Gallusovim skladbam, 4. decembra pa spominu Emila Adamiča ob peti obletnici njegove smrti. Skupne nastope z drugimi zbori je zbor omejil na petje v moškem zboru o Vseh svetih na grobovih pri Sv. Križu in pred vojaško kostnico pod župnim pevovodjem Premelčem. V študiju je bil Dvořakov »Mrtvaški ženin«, s katerim bi lahko v kratkem nastopili, in obnovljen zborovski spored, nekak pregled razvoja naše vokalne glasbe. Letos je bilo predvideno, da bo nastopil z Matičnim zborom tudi mladinski zbor v izvedbi Matačičevega »Čače moj«. Matična pevska družina pa se je skrčila toliko, da pevski zbor, znan po svojih odličnih nastopih, ni mogel nastopiti in je posvetil svoje delo predvsem notranji poživitvi in študiju omenjenih del. Stalež zbora, ki ga vodi namestnik Lado Hribar, ima 56 pevk in 55 pevcev, skupaj 123 članov. Od teh je 16 pevk in 18 pevcev opravičeno zadržanih ter ne morejo redno obiskovati pevskih vaj. Tudi sedanje razmerje glasov trenutno ni primerno za javni nastop. Da imamo danes pri zboru cele družinske kvartete — Ajdičev, Hribarjev, Krečev in tercet Čanrrovih, da številnih duetov niti ne omenjamo, je še prav pomembno za Matičino tradicijo in njeno pevsko družino.

Z rednimi vajami je pričel zbor 11. septembra, za radijske nastope pa je bilo med počitnicami 12 vaj. Vseh vaj je bilo: 35 deljenih za ženski, 35 za moški zbor, skupno za mešani zbor pa 72. Vaje sta vodila gg. ravnatelj Polič in Samo Hubad. Zamisli o sestavi dijaškega zbora pod Matičnim okriljem ne bodo opustili. Mladinski zbor šteje sedaj 30 članov, ob ustanovitvi pa je imel 70 članov. Ta zbor je pod vodstvom g. ravnatelja Poliča dosegel lepe uspehe.

Zbor je skromno proslavil 40 letnico petja Klementine Hrovatinove, prav tako pa tudi našel način, da je časom primerno počastil novi častni članici Počivalnikovo Anico in Jurca Ivo.

Nato se je predsednik spomnil pokojnih članov, katerim so navzoči vzkliknili »Slava«.

Tajniško poročilo je podal g. Jakob Grčar, blagajniško pa g. Lado Hribar. Predsednik je poročal, da namerava izdati društvo kroniko vsega Matičnega dela v dobi 50 let. Ta zbornik naj bi prikazal veliko kulturno delo Matičinega zbora v petih desetletjih.

Za obletnico je Matični zbor izdal lepe spominske znake. Za letno članarino je bil določen prispevek 10 lir.

Pri volitvah je bil izvoljen stari odbor s predsednikom g. Silvanom Pečenikom na čelu. V odboru so: dr. Miroslav Hribar, podpredsednik; tajnik Jakob Grčar; namestnih Lado Hribar; blagajnik Avgust Ajdič; namestnik dr. Teodor Tominšek; arhivar Josip Cerar; namestnica Iva Jurca ter še nekaj odbornikov in rediteljski zbor.

Pobožnost trinajstih torkov v čast sv. Antonu

Ljubljana, 16. junija.

Kako zelo časte Ljubljančani priprošnjika v vseh težavah, sv. Antona Padovanskega, je pokazala tradicionalna procesija z lilijami, ki je bila v soboto v frančiškanski cerkvi. Sv. Anton Padovanski je postal naš zaščitnik v vseh težavah in k njemu se ljudstvo zelo rado zateka.

Danes zvečer se prične ob četrt na sedem v frančiškanski cerkvi pobožnost trinajstih torkov na čast sv. Antonu Padovanskemu. V posebnem govoru bo razložen pomen te pobožnosti, nato pa bodo litanije in slavospev sv. Antona in češčenje relikvij pri priprošnjikovem oltarju. Sveta Cerkev deli za vsak obisk izmed trinajstih torkov popolni odpustek.

Uredba o mletju žita za domačo uporabo pridelovalcev

Rim, 16. junija. s. Rimski uradni list je objavil 11. junija ministrski odlok o nadzorstvu in ureditvi mletja žita, ki ga pridelovalci rabijo za domače potrebe. Odlok je stopil v veljavo 15. junija. Po teh določilih ne bo smel noben mlin, ki melje za neposredne potrošnike, začeti z mletjem pšenice, rži, ječmena in koruze letošnje letine, ako donositelj žita ne bo imel v roki posebnega potrdila za mletje. To potrdilo bodo izdajale občine na podlagi prošnje tistih, ki imajo pravico doma hraniti določene količine žita, seveda v skladu z določili odloka o prisilnem oddajanju pridelkov z dne 6. maja 1942. Na potrdilo bo občina za vsako vrsto žita posebej napisala količino za družinsko porabo ali za krmo živine, kakršna pripada prosilcu v skladu s prijavo glede zaloge žita. Takšno potrdilo bo izdano tistim, ki imajo do njega pravico, toda vrniti bodo morali potrdila, ki so jih dobili za mletje žita, pridelanega v lanskem letu. Takšni, ki imajo pravico hraniti doma žito za družinsko porabo in imajo v času, ko se vlagajo prošnje, tudi nakaznice za kruh in testenine, ne morejo dobiti potrdila za mletje, če poprej ne vrnejo lanskega potrdila, zraven pa tudi nakaznice ali pa dele teh nakaznic. Rok veljavnosti dovoljenj za mletje iz lanskega leta se odmeri takole: a) Pri dovoljenjih za mletje žita 30. junij 1942. Izjemo pa tvorijo gorski kraji in pokrajine, katerim je kmetijsko ministrstvo dalo posebne ugodnosti in jim podaljšalo dovoljenja. Tod veljajo dovoljenja do 15. julija letos. b) Dovoljenja za mletje koruze pa veljajo v srednji, južni in otoški Italiji do 31. avgusta, v severni Italiji pa do 30. septembra 1942.

V treh vrstah...

V Mariboru so pokopali 54 letnega poštnega inšpektorja Novaka Cirila po rodu iz Šmarja pri Jelšah. Pokojnik je bil med vojno v službi v Bosni, potem pa je služboval na poštah v Fali, Šmarju, Mariboru, po smrti upravnika Savellija pa je prevzel upravniško mesto v Celju Zapušča dva sinova in ženo Slavo, roj Lendušek. Novak je posebno požrtvovalno deloval v stanovskih organizacijah. Naj v miru počiva!

Zagrebški nemški poslanik vitez Kasche Siegfried bo razdelil jutri v sredo v veliki dvorani Hrvatske delavske zbornice predstavnikom hrvatskih delavcev Hitlerjeve slike in sicer za velike zasluge hrvatskih delavcev za delo v Nemčiji.

V zagrebškem parnem mlinu so odprli prvo delavsko ustaško knjižnico.

V Celju je umrl 64 letni vojni invalid in trafikant Janez Šturm, v Mariboru pa poštni uslužbenec Jakob Pepevnik in čevljarski mojster Franc Petek.

Na koroških planinah se je smrtno ponesrečil 40 letni Viljem Steffinger, doma iz Hamburga. Padel je s skal nad Malnico. Na Velikem Kleku se je smrtno ponesrečila 31 letna Marija Novakova iz Berlina, ki je bila na oddihu pri Sv. Krvi. Njeno truplo je odnesel hudournik. Pred dnevi so našli trupli Dieterja Nedeckena in Frica Vethsa, oba iz Porenja, ki sta se ponesrečila že lansko jesen.

Kmetijsko vodstvo v Šmohorju na Koroškem je razdelilo med kmetovalce neko slabo upravljano posestvo.

V Jajcu na Hrvatskem so odprli z izredno slovesnostjo nov Nemški dom. Odprtju je prisostvoval okrožni vodja Hamm iz Sarajeva.

Novi cestni most med Belgradom in Zemunom bo še letos dograjen. Belgrajska »Donauzeitung« poroča, da tega mostu ni bilo mogoče obnoviti v prvotni obliki in bodo zgradili manjši most, pri čemer bo uporabljena konstrukcija za most preko Tise, katerega zgraditev trenutno še ni pereča.

Pristanišče v Spalatu bodo zelo razširili, kar bo vsekakor v korist hrvatskemu tranzitnemu prometu.

V Srbiji je ukinil ministrski predsednik general Nedić vse letošnje dopuste za državno uradništvo.

Hercegovske gospodinje sušijo češnjeve peclje za čaj, ki je baje zelo okusen in zdravilen, zlasti proti kašlju in pljučnim boleznim.

V Leskovcu v Srbiji so na svojstven način kaznovali špekulante, črnoborzijance. Dva dni so morali nositi tablice z napisom: Mi smo bogateli na račun naših bratov, mi smo goljufali svoje brate. Zato smo kaznovani. Mi smo črnoborzijanci. Tako poroča »Novo Vreme«.

V Zagrebu so razširili tovorni kolodvor.

Cena svežemu konjskemu mesu je določena v Zagrebu: kilogram konjskega mesa za mesarske namene 20 kun, za klobase 19 kun.

Okrog 3 milijone din podpore so razdelili v kruševačkem in rasinskem okraju med porodnice srbskih vojnih ujetnikov.

Belgrajska univerza išče za agrarno fakulteto 18 profesorjev. »Novo Vreme« poroča med drugim, da lahko vložijo prošnje za eventuelne kandidate, vojne ujetnike, njihove žene.

V Trbovljah se je smrtno ponesrečil z motornim kolesom 20 letni Herman Kolbezen, edinec ugledne gostilničarske rodbine. Neki drugi motorist je treščil v 85 letno rudarjevo ženo Ano Zabovnikovo. Ženica je umrla v trboveljski bolnišnici. Tilnik je zlomila krava rudniškemu upokojencu Antonu Lavriču iz Podlipovca. Lavrič je bil na mestu mrtev.

V Mariboru sta se poročila veletrgovec Alfonz Sirk in Frida Vrhunc-Käferjeva.

V Žalcu so ustanovili delovno taborišče za mladino. Prav tako taborišče so priredili za dekleta v Čatežu ob Savi. Tu so bile predvsem voditeljice kočevskih mladenk.

Izšla je nova knjiga »Slovenčeve knjižice«
napet detektivski roman

»Skrivnost dr. Fu-Mančuja«

Knjigo lahko kupite v vseh knjigarnah in trafikah za nizko ceno 5 Lir

Kupujte knjige »Slovenčeve knjižnice«

Novice iz Države

Dve planinski nesreči. Prejšnji teden je odšla večja skupina mladih navdušenih planincev iz Feltre v gore. Spotoma sta se od družbe ločila dva in hotela priplezati na hrib S. Martino. Toda večurna plezarija ju je utrudila. Ugu Borilu je zmanjkalo moči, popustile so roke in tedaj je mladenič že zletel v globok prepad. Njegov tovariš mu ni mogel pomagati drugače, kakor da je hitel nazaj k skupini prijateljev po pomoč, obenem pa so prosili za reševanje tudi vojake-planince. Čez štiri dni so truplo našli. Pri prenosu pa se jim je dogodila nova nesreča. Dva turista od reševalne odprave sta hitela naprej, da bi dolinsko prebivalstvo obvestila o najdbi. Ko sta plezala čez steno, je Cassolu spodrsnilo in je zletel v zaseko. Toda tovariš Lusa ga je rešil. Toda hip nato je Lusa sam izgubil ravnotežje in zletel v prepad. Obležal je mrtev.

Nova vrsta harmonike. Stara izdelovalnica harmonik v Stradella pri Tortoni je izdelala pred kratkim novo vrsto harmonike, ki je v prvi vrsti namenjena za porabo pri cerkvenih slovesnostih, zlasti tam, kjer nimajo orgel in harmonijev. Izdelovatelj je prvo takšno harmoniko predložil svojemu škofu. Preizkuševalci so izjavili, da je godalo silno pripravno. Obenem je izdelovalec poslal izvod krasnh harmonik tud sv. Očetu.

Po zdravljenju z elektriko se mu je povrnil dar govora. V začetku marca so neznanci zahrbtno napadli Celestina Flisija iz okolice Cremone. Napadalci so mu zadali tudi močan udarec po glavi, da je Flisi onemel. Zdravila proti mutavosti je iskal v bolnišnicah. zdravil pa se je tudi sam, toda pomoči mu ni bilo. Nazadnje se je zanj začel zanimati vodja klinike za duševne bolezni v Mantovi .Dal ga je prepeljati k sebi in začel na njem preizkušati aparat za elektriziranje. Uspeh je bil nepričakovan. Komaj je zdravljenje trajalo četrt ure, je mutec znov aspregovoril.

Pokopališki tat, ki so ga preganjali duhovi umrlih. V Mondovi so se ljudje radi izogibali 25-letnemu Balbu, za katerega so vedeli, da je nevaren tat in da se večkrat loteva tudi grobov. Pred nekaj dnevi pa se je Balbo nenadoma pojavil pri karabinjerjih in jim priznal, da je nedolgo tega zopet okradel nekega mrliča. Razlog, da se je šel sam javit, pa je razložil takole: Odkar sem okradel mrliča, ki je ležal na odru v pokopališki kapelici, nisem imel več miru. Neprestano me je nekaj preganjalo. Imel sem občutek, da me takoj, ko zaspim, začne nekdo ščipati pod rebri. Od tedaj nisem mogel več zatisniti očesa. Postalo mi je jasno, da me preganjajo duhovi tistih umrlih, ki sem jih okradel. Sedaj bi rad, da se v zaporu spokorim in da se rešim nadležnih preganjalcev. Imam tudi deset lir za sv. mašo, da si priborim zopet potrebni mir. — Karabinijerji so Balba oddali v sodne zapore.

Jud, ki je skrivaj trgoval s kožami. V Torinu je policija prijela juda Pilada Momigliana, ker se je bavil s prepovedano trgovino z usnjem. Jud je imel zastopstvo in je dobavljal kože nekaterim podjetjem. Obenem pa je priložnostno tudi sam na svoj račun prodajal kože po tri do štirikrat večjih cenah, kakor pa zakoni dovoljujejo. Z njim vred so policaji prijeli še nekoga drugega, ki je za juda hranil kože.

Cene premogu v kraljevini. — Korporacijsko ministrstvo je določilo prodajne cene premogu za letošnjo sezono. Tona domačega premoga, kateremu je do ene četrtine primešan tuji premog, ki vsebuje najmanj 6000 kalorij, bo veljala 400 lir. Premog do 5500 kalorij bo veljal 350 lir, rjavi premog do 3800 kalorij pa 250 lir tona. Tuji premog s 7500 kalorijami bo veljal za pristaniške kraje po 490 lir tona, še boljši premog pa po 510 lir tona K tem cenam bo smel prodajalec na drobno prišteti še po 10 lir za tono.

Lesno skladišče zgorelo. V predmestju Bologne je imela tvrdka Cheli velika skladišča lesa. Nenadoma je — najbrž zavoljo cigaretnega ogorka — v skladišču nastal ogenj, ki se je spričo vročine silno naglo razbohotil. V nevarnosti je bila vsa bližnja okolica, namreč mnogo stanovanjskih hiš. Ognjegasci so se morali vreči le na obvarovanje okolice, dočim je lesno skladišče pogorelo. Trgoveč trpi za več kakor milijon lir škode.

Zadela ga je sončarica. 40-letni delavec Tomaso Timossi se je s kolesom peljal v Alessandrio obiskat svojega bolnega brata. Na povratku pa ga je zaradi močne pripeke zadela sončarica. Mož je padel s kolesa, pri tem pa si prebil lobanjo. Nekaj trenutkov po tem, ko so ga prepeljali v bolnišnico, je izdihnil.

38 let presedel v ječi, pa vedno trdil, da je nedolžen. V jetnišnici v Firenzi je umrl pred kratkim po 38 let trajajoči ječi književnik Adolfo Fuscati, ki je do zadnjega trenutka trdil, da je bil po nedolžnem zaprt. Leta 1904 je bil obsojen, ker je nanj padel sum, da je umoril svojo mlado ženo zato, da bi se poročil s svojo znanko Isolino Grossi. Mož se je sicer zaklinjal, da je nedolžen, toda sodniki so ga obsodili na dosmrtno ječo, kajti njegova prijateljica je priznala zločin in trdila, da je bil Fuscati sokrivec. Grossijeva je odsedela 30 prisojenih let, umrla pa je lani. Fuscati pa je neutrudno pošiljal prošnje za obnovo procesa, toda uspeha ni imel. Sedaj je umrl na posledicah srčne paralize.

Kazen za skrivanje marmelade. Posebno sodišče za zaščito države v Rimu je sodilo veletrgovcu Tiberiniju Askaniju in njegovemu bratu Giovanniju iz Barija, ker sta odtegnila prodaji velikansko količino marmelade, namreč 350 stotov. Tiberini Ascanio je dobil 20 let zapora, njegov brat pa 5 let. Marmelada je bila zaplenjena.

Za izboljšanje tobačnih nasadov. Na pobudo uprave drž. monopolov in družbe za tobak je bilo sklenjeno ustanoviti poseben preiskovalni in preizkuševalni zavod, ki bo pritegnil k delu vse strokovnjake in tehnične izvedence s področja gojitve tobaka. Domenili so se tudi, da bodo razpisali posebne nagrade, da bi se sadnja pospešila in kakovost tobaka izboljšala. Na prvem sestanku, ki ga je vodil glavni ravnatelj monopolske uprave, so določili smernice za delo novega zavoda. Njegovo geslo je, da mora država v vojni napeti ne samo vse vojaške in fizične sile, pač pa mora izrabiti tudi sleherno trohico proizvajalnih sil.

Nesreča s petrolejko. V San Cesario blizu Modene je imela osemletna Roza Botelli opravka s petrolejko. Ker pa je z njo nerodno ravnala, se je razpočila, petrolej pa se je razlil po dekletovih rokah. Takoj se je tudi vnel in dekletce je bilo na mah v plamenih. Na njene krike so prihiteli starši in jo skušali rešiti. Pri tem pa so se tudi sami opekli. Dekle so prepeljali v bolnišnico, toda opeklinam je po težkem trpljenju podleglo.

Smrt nočnega vasovalca. V Milanu se je dogodila nenavadna nesreča. Ponesrečil se je fant, ki je prišel vasovat pod okno svojega dekleta. Medicinec Lelo Marricone je zvečer prišel pred hišo svoje izvoljenke, prav tako medicinke. Da bi se sestal z njo, je prinesel dolgo lestev in začel po njej lesti navzgor. Toda nesreča je hotela, da se mu je med plezanjem zlomil pod nogo klin in fant je telebnil v globino. Pobil se je do smrti.

E. Wallace 50

RDEČI KROG

ROMAN

»Da. Prav ta je bil. Presneto, da se je tako pisal.« Pri tem je razočarano spačil obraz. »O, seveda, to je stara povest,« je nadaljeval Brassard. »Ta dva človeka sta bil prava razbojnika: eden je ubil blagajnika in nočnega čuvaja pri neki banki v Nimesu. In tudi v Toulouseu sta se dogodila takrat dva zločina, pri katerih sta imela vsak svoje prste vmes. Še čisto dobro se spominjam njunih imen in strašnega dogodka!« Brassard je zmajal z glavo.

»Kakšen strašen dogodek?« je vprašal Froyant rodovedno.

»Bilo je tisto jutro, ko so Lightmana peljali na morišče. Rablji so bili pijani, kajti sekira pri giljotini jim je odpovedala; dvakrat, trikrat je padla, toda samo toliko, da se je dotaknila obsojenčevega vratu. In ko so ogorčeni in pretreseni gledalci posegli vmes, saj veste, da so Francozi čustveni — bi bilo gotovo prišlo do razburljivih dogodkov, če ne bi bili vojaki odvedli na smrt obsojenega spet nazaj v ječo. Da, Rdeči krog je utekel smrti.«

Mr. Froyant, ki je srebal kavo v majhnih požirkih, je pri tem skočil na noge in prevrnil skodelico ter polil še ostanek kave.

»Kaj? Kdo? Kaj ste rekli?« je skoraj zasopel Froyant.

Mr. Brassard ga je pogledal s široko odprtimi očmi.

»Kaj pa je, kaj se je zgodilo? Ali ni kaj prav?« je vprašal in postrani pogledal na polito preprogo ter ubito skodelico, ki je ležala na tleh.

»Rdeči krog! Kaj pa menite s tem?« je vprašal Froyant, tresoč se od razburjenja.

»To je bil Lightman,« je prikimal Brassard in je obstal kot okamenel, ko je opazil učinek, ki so ga povzročile njegove besede.

»Tako so ga na splošno klicali. Kaj več o tem vam bo pa lahko povedal moj uradnik, kajti on se je za to stvar zanimal, dočim se jaz nisem.«

Brassard je pritisnil na zvonec. Neki starejši Francoz je vstopil.

»Ali se spominjate Rdečega kroga, Jules?«

Priletni Jules je prikimal.

»Prav dobro, monsieur. Bil sem pri usmrtitvi. Bilo je strašno, vam rečem,« je dejal Jules in pri tem krilil z rokami.

»Zakaj pa so ga imenovali Rdeči krog?« je vprašal Foryant.

»Zaradi nekakšnega znamenja.«

Jules je potegnil pri tem s svojim dolgim prstom okrog vratu.

»Okrog grla, monsieur, je imel namreč rdeči krog. Taka je bila njegova barva kože. Že dolgo pred usmrtitvijo je med ljudmi krožilo govorjenje, da se ga ne bo noben nož nikdar dotaknil; o takih pravijo, da imajo čarobne moči. Po mojem je imel to znamenje že od rojstva. Spominjam se pa, da sem na poti na morišče srečal mnogo znancev, na primer prijatelja Thiepa, ki so bili prepričani, da usmrtitve ne bo. Če bi bili prav tako prepričani o tem, da bosta rabelj in njegova pomagača pijana,« je dodal Jules, »in da so postavili giljotino ponoči tako slabo, da nož ni funkcioniral, mislim, da bi bili bolj inteligentni!«

Mr. Froyant je dihal vedno hitreje.

Pomalem je prihajala resnica na dan in zdaj mu je bila stvar že čisto jasna.

»Kaj pa se je zgodilo z Rdečim krogom?« je vprašal.

»Tega pa ne vem,« je odvrnil Jules in skomignil z rameni.

»Poslali so ga menda na enega izmed kazenskih otokov. Marla pa so izpustili, ker je izpovedal resnico in nastopil kot priča. Nekaj časa potem sem zvedel, da je Lightman zbežal. Ne vem pa, če to odgovarja resnici.«

Kot je Froyant že domneval, je Lightman zbežal. Tisti dan je posvetil mrzličnemu iskanju starih dokumentov, do katerih mu je bilo mogoče priti na obisku pri državnem tožilcu. Svoje dvanajsturno zamotano in težavno delo je končal v uradu jetniškega guvernerja. Tam je pregledalval slike raznih zločincev. Tisto noč je mr. Froyant prenočil v hotelu »Anglaise«. Imel je občutek popolnega zadovoljstva in je bil zelo vesel uspeha, kajti posrečilo se mu je to, kar je spodletelo najspretnejšim detektivom. Skrivnost Rdečega kroga ni bila več skrivnost.

30. poglavje.

Froyant obmolkne.

Froyantovo potovanje na Francosko ni ostalo neopaženo. Oba, Derrick Yale in Parr, sta vedela, da je odšel, in če je brzojavka, ki jo je odposlala Talija Drummondova, dospela, kamor je bila namenjena, potem je vedel to tudi Rdeči krog.

Nadvse čudno pa je bilo to, da so vprav brzojavke in poročila, ki jih je pošiljala Taliju Drummondova, nudile Derricku Yaleu izgovor, da se je oglasil na glavnem policijskem stanu prav tisti večer, ko se je mr. Froyant zmagoslavno vrnil iz Francije.

Ko se je Parr vrnil v svoj urad, je našel tam Yalea, ki je sedel za njegovo pisalno mizo in zabaval sicer maloštevilne, toda izbrane poslušalce, kajti večina od njih so bili policijski častniki, s predvajanjem svojih čudežnih zmožnosti.

Njegova spretnost v tej smeri je bila kar presenetljiva. S pomočjo prstana, ki mu ga je dal neki policijski inspektor, je Yale povedal čisto okamenelemu poslušalcu, ne samo kar je bilo vobče znano, ampak tudi nek majhen skrivnostni dogodek iz njegovega zasebnega življenja.

Ko je Parr stopil v sobo, mu je njegov adjutant izročil zapečaten ovitek. Parr je mimogrede pogledal na naslov, ki je bil napisan s pisalnim strojem, potem pa je položil ovitek na Yaleovo iztegnjeno dlan.

»Povejte, kdo je to odposlal?« je dejal Parr. Yale se je zasmejal in odvrnil:

»Zelo majhen mož, ki ima nemogočo rumeno brado; govori skozi nos in ima trgovino.«

Časi, ko je bila voda dražja kot vino

Ljubljana, 16. junija.

Že nekaj dni sem so se naše pridne gospodinje in vrtnarice pritoževale zaradi suše, kajti povrtnina je že trpela in gospodinje so morale pridno zalivati vrtove, da ohranijo danes tako potrebno zelenjavo. Nad sušo so se pritoževali tudi dolenjski kmetje, ki so si zadnje dni kar želeli dežja ter bili hvaležni za blagoslovljen dež, ko nam ga je naklonilo nebo v soboto zvečer, včeraj in danes.

Toda letošnja junijska vročina in suša se ne da niti malo primerjati z vročino in sušo v preteklih stoletjih.

Med najbolj vroča poletja štejemo poletje v letu 1540. Takrat je vladala po vsej Nemčiji in tudi v alpskih deželah izredna suša, da so se posušili potoki in studenci. Pa če bi raslo vino, gosto kot sirup, toda močno kot strup, pili bi ga iz majhnih kozarcev, taka vročina je bila celo v senci.

V cesarskem živalskem vrtu pod gradom pri Gradcu je to leto vročina zažgala vso zeleno trato. To leto sta zaradi pomanjkanja vode zgorela graška cerkev in samostan, v Celju pa je ogenj do tal uničil minoritski samostan. Po poročilih nürnberškega koledarja ni padla to leto 17 tednov niti kapljica dežja. Voda je bila tokrat v mnogih krajih dražja kot vino. Pri Bayreutu si dobil takrat kozarec vode za 4, kozarec vina pa za 3 vinarje. Posebno strašno vročino so imeli na Spodnjem Avstrijskem leta 1541. Tako piše na spominskem kamnu na Avstrijskem: »Leta 1541. je umrlo od Jakoba do Martina (25. julija do 12. novembra) 1600 ljudi. Bog jim bodi milostljiv!«

Če listamo še naprej vremensko kroniko, najdemo mesta, kjer poročajo vremenoslovci o strašnih vročinah, tako n. pr. o vročini leta 872. na Kranjskem in na Štajerskem. Hudo vročino so imeli v Nemčiji leta 888., dalje leta 935. in leta 1104. Leta 1304. je zavladala tako strašna vročina do septembra meseca, da so lahko prešli na treh mestih med Klosterneuburgom in Kremsom z vozovi čez Donavo.

Prav tako je trajala huda vročina tja do meseca septembra leta 1340.

Pozimi leta 1659. je bilo tako mrzlo, da je zmrznilo v kleteh vino, po tej zimi pa so imeli skoraj po vsej Evropi hudo sušo, ki je rodila ogromno škodo. Leta 1666. je vladala po Avstriji in Ogrski taka vročina, da so se posušile številne reke in potoki.

Z vsem tem pa je prišlo v mnoge dežele s poletjem leta 1252. desetletje lakote. Tega leta so polovili v Donavi, Dravi in njihovih pritokih izredno mnogo rib, da bi tako tešili lakoto. Lakota je trajala deset let, po teh groznih letih, ki so zapisana v zgodovini z najpretresljivejšimi dogodki, pa je spet sledilo vroče poletje.

Takrat so prirejali tam doli od Sicilije pa do severa od cerkve do cerkve spravne pobožnosti in v velikih procesijah so narodi prosili Boga, da jim nakloni dežja in jih reši lakote.

Vročina leta 1503. je prinesla nove križe in težave ter trpljenje. To leto je stalno suho podnebje vplivalo na ljudi, da so dobili grozne glavobole. Hudo vročino so imeli tudi leta 1545. V severnih deželah je bila to leto taka vročina, da so se vneli in zgoreli številni gozdovi. Leta 1624. je vladala vročina in suša tri mesece.

Tega leta je napisal ljubljanski škof Tomaž 15. januarja: »Usmiljenje nam je bilo toliko naklonjeno, da nam je vzelo v štirih tednih le eno življenje. Bog nas ohrani še dalje!« V Lipnici stoji spominski križ na sušo in vročino leta 1525.

Leta 1646. so javni možje v Gornji Radgoni prepovedali praznovanje pustnega torka, da bi Bog prizanesel s sušo in vročino. Strašna je bila vročina v letu 1718. Tako najdemo v graški mrliški knjigi, da je umrlo v mestni župniji zaradi vročine in bolezni, ki so nastale zaradi nje, 453 otrok.

Velike in male iz sodne dvorane

Verižniška zadeva — Strogo obsojen tat koles — Trgovec s poljskimi pridelki

Ljubljana. 16. junija.

V analih o pobijanju draginje in brezvestne špekulacije so bile odkrite v teku enega leta že mnoge zanimive navijalske in verižniške afere. Sedanja afera o kopičenju sladkorja v tajnem skladišču, torej enega najpotrebnejših živil v prehrani najširših ljudskih množic vzbuja med vsem prebivalstvom največje zanimanje. Kdo je slutil, da se nahaja tam v »Soči« na Sv. Pétra cesti kako tajno skladišče sladkorja? Lani so bili odkrili večje skladišče kave in so oblasti lastniku zaplenile 9 vreč prave, lepe in nepražene kave. Lastnik je pri sodišču prejel primerno visoko kazen. Zdaj so dvema verižnikoma zaplenili 397 kg sladkorja, ki sta pač ž njim brezvestno špekulirala in ga skušala spraviti v denar po pretirano visokih cenah, višjih za 200 in več odstotkov od maksimalnih. Oddelek za pobijanje draginje na Kraljevi kvesturi je z odkritjem tega skladišča zaznamoval velik in lep uspeh.

Že aretirani krivci ne bodo kaznovani samo od političnopravne oblasti, namreč se bodo morali zagovarjati pred pristojnim sodiščem tudi zaradi navijanja cen ter zaradi skrivanja in kopičenja racijoniranih živil.

*

V kriminalu naleti človek tudi na svojevrstne talente, na risarje-samouke, na glasbenike, na tehnike in sploh na ljudi, ki skušajo s svojim znanjem in s svojimi spretnostmi briljirati v kriminalnem ambijentu. Taki ljudje so vsi srečni, ko dobe v zaporih njim ugajajoč avditorij. Kakor hitro pa jim kdo le malce ugovarja in nasprotuje, postanejo vsi nesrečni in obupani, ko vidijo, da ne dobivajo njihovi visoki načrti dobrohotnega razumevanja.

Tak tip je 31 letni Silvester iz rodbine Ferčnikov, ki se je že v nežni mladosti seznanil s kazenskimi paragrafi in je bil zaradi deliktov proti tujemu imetju že dostikrat kaznovan. Kot samouk se je zelo izuril v risarstvu in sam nastopa v svojem okolju kot umetnik-risar, poslan od samega Boga.

Silvester je pred meseci prišel spet v navzkrižje s kazenskim zakonom. Najprej si je na protizakonit način prisvojil neko moško kolo, pozneje so ga pa tudi obdolžili, da je Ed. Miheliču izmaknil tricikelj, ki je zdaj v Ljubljani postalo zelo priljubljeno in moderno vozilo.

Državni tožilec je umetnika Silvestra obdolžil dveh zločinov tatvine: moškega kolesa in triciklja. Silvester je pred sodniki malega kazenskega senata priznal tatvino kolesa, odklonil pa priznanje za tatvino triciklja, trdeč, da ga je kupil za 220 lir od neznanega človeka. Okradeni lastnik triciklja je navedel dve priči, ki naj bi potrdili istovetnost tatu, ki je kolo odpeljal iz veže na cesto. Priči nista mogli točno in odločno potrditi, da bi bil prav obtoženec tisti človek, ki je odpeljal tricikelj.

Kazenski senat je Silsvestra Ferčnika obsodil na 1 leto strogega zapora zaradi zločina tatvine kolesa in zaradi prestopka nakupa sumljivega blaga. Tako stroga kazen je zadela Silvestra zato, ker je bil že večkrat kaznovan. Postal je tat iz navade.

*

Vse kupčuje in prekupčuje. Nande G., star 32 let, doma iz lepega in idiličnega naselja na Dolenjskem, je navedel pri svojih osebnih podatkih, da je prekupčevalec s kostmi, posel, ki človeka tudi lahko primerno dobro redi in mu prinaša skromne dohodke. Vendar je Nande uvidel, da mu ta posel ne donaša v njegovih trgovskih načrtih zasnovanih velikih zaslužkov. Kakor mnogi drugi, se je tudi on z njemu lastno energijo, podjetnostjo in pretkanostjo posvetil illegalni ali zakotni trgovini z živili in z vsem drugim blagom, po katerem je postalo veliko povpraševanje. Postal je dobavitelj poljskih pridelkov in sena. Prve posle je trgovsko promptno in trgovsko pošteno izvedel in naročila efektuiral. Zato je dosegel med poslovnim svetom v zakotni trgovini dober sloves solidnorealnega moža. In Nande je napravil pogodbo, da bo posestniku Janezu M. iz okolice preskrbel večjo množino sena in drugih pridelkov. Posestnik mu je na račun dobav izplačal v treh obrokih od 25. do 31. decembra lani 1.350 lir. Toda Nande ni izpolnil dogovora. Posestnik, ker ni prejel vrnjenega zneska, je Nandeta prijavil državnemu tožilstvu zaradi prestopka prevare. Nande se je posestniku izdajal tudi za bogatega posestnika in trgovca. Pred kazenskim senatom sodnikom — poedincem na okrožnem sodišču se je Nande na vsak način skušal opravičiti in razbremeniti, zatrjujoč, da ni mogel poslati na tovornem avtu izgovorjeno množino sena, ker je takrat zapadel velik sneg. Nande je bil zaradi prestopka prevare obsojen nepogojno na 1 mesec strogega zapora in 120 lir denarne kazni ali v nadaljna 2 dni zapora.

Za jutri dopoldne odrejena ponovna razprava proti bivšemu jugoslovanskemu poročniku Ostoji Vokiču zaradi zločina poneverbe vojne blagajne z zneskom 12 milijonov dinarjev je bila preložena na nedoločen čas.

Rdeči križ, oddelek za vojne ujetnike, objavlja:

Paketi s hrano za vojne ujetnike in internirance v Campo concentramento No 89 se bodo sprejemali vsak četrtek od 8—12 in od 14—18, ter vsak petek od 8—13 ure v skladišču tvrdke Tanko, Kapiteljska ulica 3. Največja dopustna teža paketom je 5 kg. Na paketu naj bo napisan točni naslov prejemnika in vsebina paketa.

Nedovoljeno trgovanje s sladkorjem

Lep uspeh »Urada za nadzorstvo cen«.

Ljubljana, 15. junija.

»Urad za nadzorstvo cen« je po težavnih in potrpežljivih preiskavah končno odkril zločin nedovoljenega trgovanja z racioniranimi živili, ki se je že nekaj časa razvijala v našem mestu na škodo manj premožnega prebivalstva in na škodo najpoštenejšega dela prebivalstva ter v izključno korist nekaterih brezvestnih posameznikov.

Sleparija se nanaša na nadrobno prodajo po nedovoljenih cenah velikih količin sladkorja, ki so bile odtegnjene proizvodnji likerjev in skrite v nekem prostoru hotela »Soča«. Prijavljena in takoj zaprta sta bila: Babnik Franc, trgovec v Tomačevem in Cerar Ivan, pek v Sneberju pri Ljubljani. Prvi je glavni obtoženec, drugi pa je pri prepovedanem poslu sodeloval.

Prav tako sta bila prijavljena kr. kvesturi, ker sta podpirala zločin, lastnik in varuh omenjenega hotela Potočnik Konstantin in Smeh Ivan.

V hotelu so našli 396 kg sladkorja v štirih vrečah.

Obenem s to količino so še našli 124 kg sladkorja v tovarni likerjev v Tomačevem. Vse skupaj je bilo zaplenjeno na korist »Prevoda«, ki bo oskrbel, da bo količina prišla v redno uporabo.

Športni drobiž

Kako se je pripravljal Schmeling? Eden najboljših boksačev je bil v športni zgodovini brez dvoma Maks Schmeling. Da je bil v letih, ko drugi športniki že opuščajo javno delovanje, na vrhuncu slave in moči, je dolžan zahvalo ne samo svojim prirodnim sposobnostim, temveč mnogo bolj stalnemu treningu. Nobeden ne bi bil doslednejši v tem, kakor je bil Nemec, ki je več let slovel kot odličen boksar, ki je bil v polnem zamahu borec, kakor je sam Joe Luis.

Schmeling se je uril stalno in redno, pred svojimi nastopi pa je trening prilagodil vežbanju po svojem posebnem lastnem načinu. Tako je prve 4 dni hodil izključno s hitrim korakom 8 do 10 km dnevno, da tako izpopolni vajo za dihanje. Peti dan je začel s treningom na vreči, temu pa je dodal še tek na tri kilometre. Po dveh tednih tega vežbanja — vedno na odprtem prostoru — je začel vsak drugi dan borbo s kakim pomembnejšim in močnejšim nasprotnikom, da je tako zadnji teden pred resno borbo vzdržal svojo telesno pripravljenost.

Rimska »Roma«, italijanski nogometni prvak, si je priborila prvenstvo v sledeči postavi: Masetti, Brunella, Andreoli, Donati, Jacobini, Borsetti, Cappellini, Amadei, Cascia, Panto.

Na lahkoatletski prireditvi SCC v Berlinu je zmagala v teku 100 m Ruth Schwarz v času 12,9 sekund.

EIAR – Radio Ljubljana

Torek, 16. junija. 7.30 Poročila v slov. — 7.45 Slov. glasba — V odmoru (8.00) napoved časa — 8.15 Poročila v italij. — 12.15 Klavirski konc. Marte Bizjak-Valjalo — 12.40 Koncert tenorista Janeza Lipuščka — 13 Napoved časa — Poročila v italij. — 13.15 Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slov. — 13.17 Koncert Radijskega ork., vodi dirigent D. M. Šijanec — Pisana glasba — 14 Poročila v italij. — 14.15 Klasični orkester vodi dirigent Manno — 14.45 Poročila v slov. — 17.15 Koncert sopranistke N. Stritarjeve — 17.45 Melodije v 19. stol. — 19.30 Poročila v slov. — 19.45 Lahka glasba — 20.00 Napoved časa — Poročila v italij. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slov. — 20.30 Vojaške pesmi — 20.45 Domači orkester vodi dirigent Fragna — 21.20 Koncert Ljublj. god. kvarteta L. Pfeifer — I. violina, A. Dermelj — II. violina, C. Šeldbauer — čelo, V. Šuštešič — viola) — 22.00 Veselo glasbo izvaja ork. pod vodstvom dirigenta Gallina — 22.45 Poročila v italij.

Sreda, 17. junija. 7.30 Poročila v italij. — 7.45 Lahka glasba — V odmoru (8.00 napoved časa — 8.15 Poročila v italij. — 12.15 Koncert tria »Emona« — 12.40 Trio Ambrosiano — 13.00 Napoved časa — Poročila v italij. — 13.15 Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slov. — 13.17 Koncert pod vodstvom dirg. O. Pesce — 13.50 Komorna glasba — 14.00 Poročila v italij. — 14.15 Četrt ure za tvrdko Alati — 14.30 Koncert altistke Vide Rudolfove — 14.45 Poročila v slov. — 17.15 Koncert violinista Jana Šlajsa (pri klavirju J. Ravnik) — 17.35 Koncert saksofonista M. Ziherla (pri klavirju M. Lipovšek) 19.30 Poročila v slov. — 19.45 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 20 Napoved časa — Poročila v italij. — 20.20 Komentar dnevnih dogodkov v slov. — 20.30 Vojake pesmi — 20.45 Operna glasba — plošče — 21.15 Predavanje v slov. — 21.25 Prvi nastop umetnikov iz radiofoničnega tečaja za petje — Orkester in zbor vodita dirigenta Fragna in Segurini — 22.25 Pisana glasba — 22.45 Poročila v italij.

Ljubljana

Koledar

Danes, torek, 16. junija: Franč. R., sp.
Sreda, 17. junija: Adolf, škof.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer R., Sv. Petra c. 78.

*

Ljubljanski hišni posestniki imajo po veljavni uredbi o zaščiti javnih cest dolžnost, da snažijo in škrope hodnike in pešpoti ob vsej dolžini svojega posestva. Kazenske sankcije določajo globo od 3.80 do 380 lir, v primeru neizterljivosti pa zapor od enega do 20 dni. Opozarjamo hišne posestnike, naj se vestno ravnajo po tej naredbi.

Onesnaženje javnih cest, ulic, trgov, nasadov itd. strogo prepovedano. Onesnaženje je seveda tudi pisanje in risanje po zidovih, pljuvanje, izlivanje pomij i. dr., metanje ogorkov cigaret, tramvajskih voznih listkov, papirja, kostanja in luščin, olupkov pomaranč, papirnatih vrečic za sladoled itd. Kdor dela nesnago in smeti po ulicah in cestah, ali piše in riše po zidovih ter kakorkoli krši to naredbo, bo kaznovan z globo od 3.80 do 380 lir ali z zaporom od enega do 20 dni. Enaka določila so tudi v zdravstveno-policijskih navodilih in pojasnilih o varstvu snage in higiene po ulicah, v obratovalnicah in hišah v mestu Ljubljani. Ta določila pa predpisujejo globo do 190 lir ali do 10 dni zapora. Zaradi vedno večjega števila prekrškov je nadzorstvo poostreno ter zato opominjamo vse prebivalstvo na red in snago.

Zaradi nenavadne suše je po mestnih cestah precej prahu. Mestna občina se trudi, da bi ceste čim bolj škropila z vsemi razpoložljivimi prevoznimi sredstvi. Škropilci pa težko opravljajo svoje delo, ker se pasanti ne umikajo škropilnim vozilom in zato ostajajo večji deli cest in hodnikov nepoškropljeni in prašni. Opozarjamo pešce, naj se v interesu higiene umaknejo v veže ali kamor koli, kadar prihaja škropilni voz, da bo mogel škropilec namočiti cesto po vsej širini. Škropljenje ne služi samo preprečevanju prahu, temveč tudi prav občutno hladi ulice.

Shakespearova dramatska pesnitev »Vihar« v prevodu Otona Župančiča je pravkar izšla pri Slovenski Matici. Spremne besede je napisal dr. France Koblar, za elegantno opremo je poskrbel inž. arh. Marko Župančič. Kartoniran izvod stane za naročnike 20 lir, v platno vezan izvod 26 lir. Naročila naslavljajte na Slovensko Matico, Ljubljana, Kongresni trg 7.

*

Ljubljansko gledališče

Drama:

Torek, 16. junija ob 17.30: »Poročno darilo.« Red Torek.
Sreda, 17. junija *ob 17:* »Romeo in Julija.« Red Sreda.
Četrtek, 18. junija ob 17.30: »Lepa pustolovščina« Izven. Zelo znižane cene od 10 lir navzdol.
Petek, 19. junija: Zaprto. (Generalka)

Opera:

Torek, 16. junija: Zaprto.
Sreda, 17. junija *ob 16.30:* »Evgenij Onjegin.« Red B
Četrtek, 18. junija *ob 16.30:* »Faust.« Red Četrtek
Petek, 19. junija *ob 15:* »Boccacio.« Opereta. Izven Znižane cene od 15 lir navzdol.

*

Giovacchino Forzano: »Poročno darilo.« Dejanje se plete okrog ljubezenske zgodbe mlade farmacevtke in mladega avtomobilista, ki ga zanese naključje v apoteko letoviščarskega mesta. Igrali bodo: Lucijo: Simčičeva, Karla: Jan, Ersilijo: Nablocka, Annibala: Plut, učitelja: Gale, oficiala: Brezigar, Castellija: Presetnik, župnika: Bratina, hišno: Rakarjeva, zdravnika: Peček, letoviščarko: Boltarjeva, vaščana: Vertin, delavca: Raztresen. Režiser: prof. O. Šest.

W. Shakespeare: »Romeo in Julija.« Tragedija dveh mladih ljudi, ki postaneta žrtvi rodbinskega sovraštva. V tej poetični igri je pokazal dramatik moč zveste ljubezni v subtilnih liričnih prizorih in razkrajajočo moč sovraštva v močnih dramatskih scenah. Naslovni vlogi igrata Vida Juvanova in Slavko Jan. Režiser: dr. Kreft, inscenator: inž. E. Franz, scenska glasba: D. Žebre.

P. I. Čajkovskij: »Evgenij Onjegin.« Operno besedilo po istoimenski pesnitvi Puškina. Sedem slik. Peli bodo: Larino: Poličeva, Tatjano: Heybalova, Olgo: Španova, Onjegin: Primožič, Lenskega: Sladoljev, Gremina: Lupša, Filipjevna: Stritarjeva, Triqueta: B. Sancin, stotnika: Škabar, Zareckega: Dolničar, Gillota: Mencin. Dirigent: Anton Neffat, režiser: C. Debevec, zborovodja: R. Simoniti, koreograf: inž. P. Golovin.

V. HEISER 20

Zdravnik gre ⚕ križem svet

A ni bilo dovolj, da smo imeli lepo bolnišnico: potrebno je bilo tudi osebje in ker so se bolničarke, ki so prišle iz Amerike, zmeraj hitro vračale v domovino, je bilo treba najti pripravne bolniške strežnice med filipinskimi deklicami. Tu smo pa takoj naleteli na neko socialno oviro, kajti pri Filipincih je bila globoko ukoreninjena navada, da so se ženske morale vzdrževati slehernega ročnega dela. Vneto pa sem se trudil, da bi med domačinkami zbudil zanimanje za zdravstveno delo; upal sem, da bom tako po njih pridobil še moške za to misel, Filipinec se namreč redko loti kake stvari, ne da bi prej ženo vprašal za svet. Ta ima v rokah vse ključe, vodi vse posle in jih ureja ter je navadno tudi zdaleč bolj bistra. Mož kuha, pomiva, pospravlja postelje in dela na polju.

Torej smo morali premagati predsodek, ki je vladal zlasti v boljših slojih proti bolničarskemu delu v bolnišnici.

Začel sem pregovarjati pet deklic z učiteljišča, da so jele obiskovati tečaj, ki je bil spočetka čisto učnega značaja. Zdelo se je, da so prav zadovoljne, ko se seznanjajo z uporabo in količinami raznih zdravil, a da bi svoja spoznanja tudi dejansko uporabile, pa je bila povsem druga zadeva. Šele po dolgem laskanju in prigovarjanju sem jih spravil do tega, da so za nekaj ur obiskovale bolniške sobe, a potem so brž izginile. Moral sem jih vabiti s cvetlicami in sladkorčki, da so prišle nazaj, a komaj so prestopile prag, so jo znova popihale. To se je zgodilo trikrat, zato sem se lotil drugega načrta: v učiteljišču smo uredili majhno bolniško sobo in nekatere učenke so se ponudile, da bodo kot bolnice. Nekaj dni so deklice pospravljale postelje, kopale bolnice in pomivale posodo, potem pa so izjavile, da je to delo za dekle in da ne marajo zanj.

Ker se je stvar tako žalostno končala, sem jel obupavati. Tudi gospodični Mary Coleman, ravnateljici učiteljišča, se nikakor ni hotelo posrečiti, da bi jih pregovorila. Naposled pa ji je prišel nenaden navdih in vzkliknila je: »Napisati moramo komedijo!«

Ugovarjal sem, da nimam prav nobenega pojma o tej umetnosti, toda gospodična Colemanova je brž izdelala snov zapletene zgodbe, jaz pa sem se lotil tehničnih podrobnosti in tako se je rodila pomembna odrska igra. Najeli smo poklicne igralke, ki naj bi igrale najbolj važne vloge bolničark.

K predstavi, ki smo ji dali poseben višji značaj, je bil vstop dovoljen le po vabilu. Žene visokih uradnikov so vse bile pokroviteljice in vstopnice smo razdelili prav izbranim osebam, med drugimi tudi našim bivšim gojenkam. Igro smo prikazali javnosti poznavalcev, a je dosegla silen uspeh. Saj pa je tudi bila polna presenetljivih zapletov: pogosto je prišlo do prizorov, v katerih je kot rešiteljica nastopila bolničarka, in vselej, kadar se je kateri teh junakinj posrečilo, da je iztrgala smrti iz objema kak pol tucat življenj, se je sprožil vihar navdušenja.

Naslednjega jutra se je tistih pet deklic spet predstavilo, ki so zdaj prišle z namenom, da bi dokončale začetni tečaj.

Kmalu mi je šinilo v glavo, da bo najbolje, če jih pošljem kar v bolnišnico, kjer naj bi se dejansko vežbale po dve uri na dan. Dan po tem poskusu sem delal v pisarni, kar mi vratar prinese cel kup posetnic: že na prvi pogled sem spoznal, da me hočejo starši teh deklic skupno napasti.

Vstopili so viharno in njih vodja je povzel besedo:

»Naše hčerke,« je dejal, »so bile ponižane in onečaščene. Hočemo jih takoj odpeljati domov!«

»Zakaj vendar?« sem se delal neumnega.

»Moji Roziki je bilo zapovedano, naj gre v sobo, kjer je bil moški v postelji! Zdaj ne bo več mogla hoditi z dvignjeno glavo v družbi!«

Skušal sem užaljene starše pametno pregovarjati, a zaman: naj sem govoril, kar sem hotel, nič ni zaleglo. Tedaj pa sem v igro vrgel poslednjo karto.

»Doslej sem bil hudo potrpežljiv z vami,« sem jim rekel, »a zdaj sem sit teh vaših traparij. Ameriške ženske niso nič manj lepe od vaših, pa se vendar posvečajo poklicu bolničark, ne da bi v tem utrpela njihova veljava ali čast. Če ste tako zaostali v omiki, da teh stvari ne morete razumeti, potem svoje hčere kar precej odpeljite: v šoli nimamo kaj početi z njimi. Ponudil sem jim priliko, da bi se lahko izurile v častni umetnosti, a vi ste prav tako ničvredni kakor vaša zabavljanja...«

»Počakaj malo!« so kar v zboru vzkliknili. »Daj, da stvar malo premislimo!«

»Ne! Niti sekunde več!« sem jim trdo odvrnil. »Odpeljite deklice!«

Začeli so mi prigovarjati, naposled še prositi, a jaz sem se kazal neizprosnega:

»Vsako razgovarjanje je zaman. — Povedal sem vam svojo zadnjo besedo,« sem vztrajal.

A tudi oni so vztrajali in po dolgi uri gorečih prošenj so me pregovorili, da nisem odpustil deklic

Naslednje leto je bilo v razredu že trideset učenk, pozneje pa smo morali pripraviti prostor za dve sto V raznih šolah smo razdelili zapisnice, da bi po njih lahko dobivali najbolj pripravne deklice. Navadno pa se je poleg teh priglaševalo še sto drugih. Tako navdušenje me je močno veselilo in rekel sem jim, da me hudo boli, ko ne morem vseh sprejeti.

Filipinci — moški, ženske in otroci — imajo navado, da se obračajo na svoje poslance v vsaki zadevi, s katero se ne morejo sprijazniti. Tako se je tudi teh sto deklic, ki sem jih odklonil, obrnilo na senat ter se pritoževalo, češ da jih ne maram dati učiti. Prosile so, naj bi jih sprejeli v šolo.

Poslanska zbornica me je obtožila in zahtevala, naj odstopim.

Ko je bila slovesna obtožba pri kraju, sem zahteval zakonik. (V svojem poklicnem delu sem se moral seznanjati s to knjigo, ker se je često kaj pripetilo, kar je bilo nujno v zvezi s pravnimi vprašanji.) Hitro sem ga prelistal in ko sem našel odstavek, ki me je zanimal, sem ga glasno prebral. Ta člen je določal pripor ali ječo za vsakega državnega uradnika, ki bi potrošil denar, za katerega nima izrečnega dovoljenja parlamenta.

Trdo sem zaprl knjigo in jo odložil. Potem sem se vzravnal kakor igralec ter se obrnil proti zboru poslancev:

Golob-poštar, pravo naravno čudo

Našel je 10.640 km daleč nazaj v svoj golobnjak

Golob-poštar je res svojevrstno čudo narave. To dokazuje prav gotovo naslednji primer. Bilo je 15. avgusta, prav na Veliki Šmaren leta 1931, ko je v Arrasu v Franciji nekdo spustil iz svoje gajbice goloba, ki mu je bil privezal na nogo majhno pisemce. Golob je veselo zletel, nekajkrat zakrožil nad gospodarjevo hišo, potem jo ubral v smeri proti jugovzhodu ter kmalu izginil izpred oči radovednim gledalcem, ki so se hoteli prepričati, koliko je resnice na tem, da ima golob-poštar res takšne izredne sposobnosti kot mu jih pripisujejo.

Čez 24 dni je tisti golob prispel na svoj cilj oziroma bolje rečeno na cilj, ki mu ga je bil postavil njegov gospodar. Srečno je priletel v Saigon v daljni francoski Indokini, naravnost v golobnjak, v katerem je bil pred nedavnim in kjer so ga že pričakovali. Bil je od sile utrujen, kar tudi ni nič čudnega, če pomislimo, kako veliko daljavo je preletel v 24 dneh: daljavo 10.640 km v ravni črti. S tem si je med golobi brez dvoma priboril prvenstvo v poletu na daljavo.

Bolj ko telesna odpornost tega ptiča, se zdi

čudovita njegova sposobnost za orientacijo

čudoviti instinkt, ki je vodil goloba čez polovico zemeljskega oboda na cilj. To naravno čudo je še danes predmet raziskavanja med učenjaškim svetom. Še vedno pa ni bilo niti dozdaj mogoče docela pojasniti te skrivnosti.

Kako je vendar tisti golob mogel pravilno določiti smer, v katero je poletel proti svojemu cilju? Pot mu je bila popolnoma neznana, kajti goloba je njegov gospodar prej pripeljal iz Saigona do Marseillesa v Franciji z ladjo, potem pa z vlakom v Arras. Med vožnjo je bil golob zaprt v gajbici in si zato ni mogel zapomniti, od katere smeri so ga pripeljali v Evropo oziroma si vtisniti v spomin kakšne posebne značilnosti, ki jih je srečal med potjo. Nekateri so bili mnenja, da ima golob izreden dar spomina in da si natančno zapomni pot, po kateri so ga odkod pripeljali ali prinesli ter da zato tudi zna sam nazaj točno po tisti poti. Poskusi pa so pokazali, da to ne more biti res. Naredili so tale poskus: Pokrili so gajbico, v katero so zaprli goloba, s črnim pregrinjalom in nato gajbico postavili na vrtečo se ploščo. Goloba na »vrtiljaku« so prepeljali 30 km daleč v drug kraj in ga nato spustili. Golob je hitro dokazal, da je bilo vse tisto vrtenje čisto odveč. Zletel je v zrak in jo brž ubral točno v tisto smer tja, odkoder so ga pripeljali.

Tudi s pristriženimi perotmi zna nazaj

Po neki drugi razlagi naj bi golobi imeli tako čudovit dar za orientacijo na podlagi odličnega razgleda, ki se mu nudi z višav. Da bi ugotovili, če je to res, so golobu pristrigli peruti, da ni mogel leteti. Pa tudi to ni nič zaleglo. Odpeljali so goloba le nekaj kilometrov daleč, kajti prevelikih razdalj »peš« ne bi mogel prehoditi. Ko so ga spustili, je prav tako kot prej, ko je imel peruti, tudi tokrat ubral pravo in peš prišel, čeprav seveda bolj počasi, nazaj domov. Ni se med potjo ustrašil nobenih ovir.

Gluhi golob se izgubi

Po poskusih, ki so jih z golobi-poštarji naredili v zadnjem času, pa se zdi, da ima golobji čut za orientacijo svoj sedež v ušesu. Kaže, da ta trditev ne bo daleč od resnice. Golob, ki so mu izrezàl slušni organ, je izgubil tudi sposobnost za orientacijo.

Neka druga razlaga spet pravi, da je golobova sposobnost za orientacijo

v zvezi z zemeljskim magnetizmom

Opazili so n. pr. tole: Kadar koli je golob-poštar priletel v območje, ki je bilo pod elektromagnetskim vplivom kakšne radijske oddajne postaje, se je zazdelo da je izgubil pravo smer. Taval je nekaj časa sem in tja, kakor da bi ga bilo nekaj zmešalo ter se slednjič spustil na tla in prekinil svoje potovanje. Golobji-poštarji lete samo podnevi, noč pa izkoristijo za počitek. Vendar so zadnje čase takšne golobe izučili tako daleč, da si upajo leteti tudi ponoči.

Golobov se za prenašanje sporočil niso morda začeli posluževati šele zadnja desetletja, pač pa je zgodovina teh krilatih poštarjev že precej stara. To službo so jim dali

že v stari klasični dobi

V starodavni Heladi, sedanji Grčiji, so se jih posluževali kot raznašalcev poročil o izidu olimpijskih tekem.

Ker so golobje za takšno službo izredno uporabljivi, ni čudno, če so tudi dragi. Pravijo, da en sam golob-poštar danes velja tudi do 15.000 lir, če je dober, to se pravi zanesljiv.

Kako se godi angleškim časnikarjem v Rusiji

»Na bojišče ne smejo, pisati pa jim je dovoljeno le to, kar prinašajo krajevni ruski časopisi«

V Rusiji je zdaj med drugimi tudi precej angleških časnikarjev, kar spričo sedanjega prijateljstva med obema državama na vse zadnje ni nič čudnega. Človek bi mislil, da Rusi angleškim časnikarjem ne bodo delali kakšnih posebnih težav in neprijetnosti. Neko poročilo, ki ga triestinski »Piccolo« prinaša iz Lizbone, pa nas prepričuje o nasprotnem. Pravi takole:

Negley Farson, ki se je mudil v Rusiji kot vojni poročevalec lista »Daily Mail«, je takoj po svoji vrnitvi v London dal v omenjenem časopisu duška svojemu nezadovoljstvu nad načinom, kako v Rusiji postopajo z angleškimi vojnimi dopisniki. Pravi, »da angleški časnikarji ne smejo pisati ničesar o vojaških operacijah, razen tega, kar pišejo krajevni ruski časopisi«. Pripominja, da Sovjeti niso dozdaj še nobenemu zavezniških dopisnikov ali vojaških opazovalcev dovolili, da bi šel na bojišče. Slednjič Negley Farson omenja tudi novico, po kateri naj bi bile Združene ameriške države poslale v Moskvo neke vrste ultimat, ki da se je glasil: »Ali dovolite ameriškemu vojaškemu zastopstvu, da sme oditi na bojišče, ali pa naj se vrne domov, kajti nima pomena, da bi se držalo samo v Kujbiševu.

Pobegli lev v cerkvi pred oltarjem

Kratka svoboda cirkuške zverine, ki pa k sreči ni rodila hujših posledic

V Sittardu na Nizozemskem se je zadnjič nastanil večji živalski cirkus, v katerem imajo precej divjih zverin, med drugim tudi velikega leva. Nekega dne pa so pazniki oziroma snažilci, ki so zaposleni pri tem cirkusu, čistili kletke, doživeli pri tem veliko presenečenje. Lev, ki je bil sicer vedno zelo krotek in videti že popolnoma vdan v svojo usodo, se je nenadno postavil pred paznikom na zadnje noge, ga podrl vstran ter jo mahnhil v — zlato svobodo.

Bilo je to zgodaj zjutraj, ko je bilo na ulici še malo ljudi. Lev se je mirno sprehajal po mestu in seveda spravil v velik strah vsakogar, ki ga je zagledal. Redki meščani, ki so se tudi tisti dan preveč držali pregovora, da je »rana ura zlata ura«, so jo kaj hitro pobrisali v bližnje veče ali v trgovine, ki so jih pravkar odpirali. Lev pa je med tem že mirno stopil v neko mesnico, vzel tam lep kos mesa, brez knjižice seveda, ne da bi se zmenil za mesarja, ki mu je kar sapo zaprlo spričo tega nenavadnega odjemalca. Udobno se je zleknil potem pred mesnico ter »pozajtrkoval«, nato pa jo mahnil naravnost proti cerkvi, kjer je bila pravkar prva jutranja sv. maša. V cerkvi je bilo precej ljudi. Lev je mirno stopil po stopnicah v cerkev, šel med klopmi naravnost po sredi proti oltarju, kjer je obstal kakor okamenel. Verniki, ki so bili tedaj v cerkvi, se niso upali niti ganiti ob tem prizoru in so samo čakali, kdaj bo lev začel svoji krvavi ples. Toda tudi zverina je samo gledala in strmela, saj kaj takšnega tudi ona gotovo še ni doživela v svojem življenju.

Duhovnik, ki je bil nekoč vojni kurat in zato ne ravno preveč plašljiv mož, se je ob pogledu na zverino hitro znašel. Ni začel klicati na pomoč, ker se mu je zdelo, da bo še najbolje, če ostane čisto pri miru in ne da levu nobenega povoda za vznemirjenje. Nadaljeval je z mašnimi molitvami kakor da se ni zgodilo ničesar. S tem je tudi vernike v cerkvi kar nekam opogumil. Neprijetnega pričakovanja, kdaj bo lev koga naskočil, pa je bilo na srečo kmalu konec. Cirkuški pazniki so hitro zvedeli, kam se je zverina zatekla tisto uro. Prišli so za njo v cerkev ter jo brez kakšnih večjih težav spet vjeli in odvedli nazaj v kletko.

Dogodek je sicer sprva zbudil veliko vznemirjenje po mestu in tudi zgražanje nad takšno cirkuško upravo, ki ne zna primerno poskrbeti, da ji zverine ne bi ušle iz kletk. Ko pa so meščani videli, da se je vsa stvar lepo iztekla brez kakšnih žrtev, so na dogodek postali ponosni, saj se kaj takšnega dozdaj gotovo še ni nikjer drugod zgodilo.

Prišel je po cigarete za pokojnega očka...

V neki pariški trafiki se je zgodilo tole: Po cigarete, ki so zdaj tam na nakaznice, je prišel mlad fant. Zahteval je zavitek »Caporal« in pomolil prodajalcu nakaznico, da mu odreže ustrezajoče število »pik«. Že je trafikant prijel v roke škarje, ko je nenadno ostrmel.

»Aha, vi ste torej tisti, ki imate tobačno nakaznico onega dobrega starega moža?«

»Da, kaj se vendar čudite,« je odgovoril fant. »Očka je hudo zbolel in je zato mene poslal po cigarete.«

»Ubogi očka! Tako hudo je bolan, da so ga že pretekli teden pokopali... Monopolska uprava me je obvestila o njegovi smrti in zahtevala, naj vrnem njegovo nakaznico za tobak. Da, tako je bilo, dragi fant. Zbogom!« je dejal trafikant in spravil nakaznico pokojnega starega moža v predal, preveč vneti mladi kadilec, ki je prišel po cigarete na ime človeka, ki je že izgubil pravico do njih, pa je povesil oči in brez besede odšel.

Monopolska uprava pa ne vodi samo v Parizu s tolikšno skrbnostjo seznama ljudi, ki umro in so v življenju imeli pravico do tobačne izkaznice, pač pa tudi po vseh drugih francoskih pokrajinah. Zelo budno pazi, da bi bile cigarete ja pravično razdeljene, zlasti pa, da jih ne bi kdo kadil namesto tistih, ki že mirno počivajo na pokopališčih, in so se tako za vselej odvadili kaditi.

Besedilo: Jože Tomažič.

MRTVO SRCE

Risal Jože Beranek.

1.

Nekoč je stal na skali grad in pod njim je ležalo mesto. V gradu je živel grof, v mestu pa mizar, ki je imel sina. Pa mizariti ni hotel, znal pa je tako lepo pisati na ustrojeno kožo, da ga je lepega dne poklical grof za grajskega učitelja hčerki.

2.

Hčerka je bila mlada in lepa. Nekoč jo je stari grof poklical predse, jo objel in dejal:

»Star sem že. Če te je volja, pa se omoži. Ali si že katerega izbrala?«

»Že, dragi oče, grajskega učitelja. Tako rada ga imam, da ga bom vzela za moža.«

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Huda zima v Argentini

V severnih in severovzhodnih argentinskih pokrajinah 22 stopinj pod ničlo

Ko se pri nas vedno bolj približujejo pasji dnevi, dnevi najhujše poletne vročine, je nastopil v Argentini zadnje čase hud mraz, zlasti v severnih pokrajinah. Poročilo iz Buenos Airesa pravi, da je toplomer na področju okrog Las Cuevasa nenadno padel na 22 stopinj pod ničlo, v pokrajini okrog Las Vacasa pa na 15 stopinj. V pokrajinah Mendoza in San Juan je zadnje dni zapadlo obilo snega. Na potih, ki drže čez Ande, so hudi zameti, tako da je prekinjen ves promet. Nič boljše niso vremenske razmere v severovzhodni Argentini. Tam že nekaj časa hudo dežuje, med dežjem pa naletava tudi sneg. Vode so spričo tega zelo narasle in je velika nevarnost pred hujšimi povodnjimi. Boje se zlasti, da bosta reki Paraguay in Parana povzročili še hujšo škodo kot sta jo že dozdaj posebno ob njunem stočju na argentinsko paragvajski meji, kjer sta podrli nasipe in jezove ter preplavili Puerto, Bermejo in Pilar. Vode še vedno naraščajo, čeprav so že dozdaj dosegle nenavadno višino.

Jadralci iz zahodne Evrope v Ameriki in Aziji

10

Cartier je na binkoštno nedeljo leta 1535 znova odplul na treh ladjah. Bilo so to: »Veliki hermelin«, »Mali hermelin« in »Skobec«. Posadko je tvorilo 110 prostovoljcev plemičev in meščanov

Cartier je jadral proti zahodu kakor pri svojem prvem potovanju. Odkril je otok Anticosti,[25] plul še dalje proti zapadu in opazil, da je bilo široko morje mirno in sladko — znašel se je na veliki reki z mirnimi vodami, na Sv. Lovrencu. Na bregovih so živeli različni rodovi, v svojih naseljih, ki so danes velika mesta: Stacadoné, je danes Quebec, Hochelage — bobrov jez — je danes Montreal. Cariter je odkrival Kanado.

Francozi so šli vedno dalje. Cartier je napravil še tretje potovanje, a tudi Roberval je prodiral vedno dalje proti zapadu iskat zlata in dragih kamnov.

2.

Prišlo je XVII. stoletje. Narodi Evrope so mislili, da je osvojeno vse, kar je bilo vredno osvojiti.

Pustolovski duh se je umaknil vojaškemu duhu, narodi so se hoteli bojevati, da bi si pridobili daljne in bajne dežele. Portugalska in Španija sta bil srečni lastnici teh dežel. Francija, Anglija in Holandska so prepozno prišle k delitvi teh bogastev, a so hotele nadomestiti izgubljeni čas. Topovi so govorili, kajti XVIII. stoletje je prineslo samo »vojna«, križarjenja, pa tudi na ta način so prišli včasih do učinkovitih, novih odkritij. Holandec Van Diemen, ki je izpodrinil Portugalce pri trgovanju z Malago in Ceylonom, je poslal svoja namestnika Unytsa in Tasmana na raziskovanje, toda odkrila sta uboge zemlje brez dišav in začimb in brez zlata... Čudovita križarjenja so se sprevrgla v krvava, pa vendar plodonosna križarjenja... takrat so bile ustanovljene Indijske družbe. Toda ognjevitost, ki je plamenela v dušah velikih odkriteljev iz onih herojskih časov, je bila mrtva. Vsi so bili ravnodušni pred ogromnimi belimi lisami na svetovnem zemljevidu, ki so pokrivale zlasti severna morja in ves Tihi ocean.

Vendar je znanstveno gibanje XVII. stoletja, v katerem je bilo tako malo velikih pomorščakov, prpravilo za dobo, ki je sledila, nekako ponovitev čudovitih križarjenj. Razvoj matematike, kjer so se odlikovali Galilée, Descartes, Pascal, Fermat, Newton, Leibnitz, Torricelli, Huygheus, Cassini, ustanovitev Kraljeve znanstvene akademije v Londonu leta 1665 in Akademije znanosti leta 1666 v Parizu, poleg tega še ustanovitev francoske zvezdarne leta 1667 je vse predstavljalo velik napredek in pomenilo nov vzgon. Na Colbertovo vzpodbudo je napredovala tudi znanost v plovbi in umetnost grajenja ladij. Mornarski zemljevidi, ki so bili že risani na stopinjsko mrežo zemljepisne dolžine in širine, so izpodrinili one, ki so kazali razdalje in smeri. L. 1693 je izšel »Francoski Neptun«, za uporabo kraljeve mornarice. Njegova točnost je bila tolika, da so ga Holandci takoj prevedli.

In v prvih letih XVIII. stoletja so ladje spet plule v neznane dalje.

Živel je tedaj neki Francoz, čigar ime je po krivici pozabljeno, saj je bil velik predhodnik. Bil je sicer rojen v nekem mestu v notranjosti dežele, toda to mesto je pospeševalo čudovita križarjenja bolj kot največja pristanišča. In to je bil Lyon.

Zakaj so Lyonci hoteli svet? Hoteli so ga imeti zato, da bi tam iskali surovine, da bi kupovali, da bi prodajali in obogateli. Lyon je bil tedaj znan kot mesto svile, a tudi kot center katoliških misijonov — razširjanja vere. Lyonci so potovali po poslih in širili miselnosti, ideje. Tedaj se je pojavil Pierre Poivrea iz Lyona.

Že po naravi je bil izbran za izredne uspehe! Kot novic v »Misijonu za tuje dežele« v Parizu je bil vedno pobožen in marljiv. Filozofija in teologija sta ga vedno zaposlili, malo razvedrila pa je našel le v risanju in slikanju, a prevzemalo ga je tudi nagnjenje po potovanju.

Kmalu je odpotoval na skrajni Vzhod predvsem zato, da bi se naučil jezikov. Res je v kratkem času gladko govoril kitajski in anamitski jezik, poleg tega še tri ali štiri druga narečja. Toda njegove dogodivščine so se začele zelo slabo, namreč z dveletnim ujetništvom.

V nekem pristanišču pred Kantonom so mu neki ljudje izročili pismo z značilno kitajsko pisavo, dragoceno popotno darilo, ki mu bo, kakor so mu rekli, odprlo vsa vrata. A pismo je bilo vohunsko in Poivre, ki ga je nosil, sovražnik božanskega naroda... Zato so ga takoj po prihodu v Kanton zaprli. Tu je seveda imel sijajno priliko, da se nauči kitajskega jezika, zato je takoj začel z delom. Hladnokrvni rumeni domačini še nikoli niso videli tako milega, mirnega in plemenitega jetnika, kakor je bil ta Lyončan. Glas o o njem je šel tako daleč preko celice njegove ječe, da je prišel celo do podkralja, ki ga je poklical predse, spoznal njegov značaj, se z njim spoprjateljil in ga postavil za svojega svetovalca. Da pa bi se z njegovimi nasveti lahko čim dalj okoriščal, je nastavil visokega mandarina, ki je skrbel za udobje v njegovem ujetništvu. Končno ga je osvobodil in mu dal celo spremna pisma; ta so mu pomagala pri prodiranju v srce dežele, kjer je opazoval običaje in spoznaval duha. Obiskoval je tudi pristanišča in spoznaval ljudi, ki so tam živeli.

Piere Poive je tedaj potoval po Kitajski, v Tonking in v Anam, ki se je tedaj imenoval Conchinchina.

L. 1745. se je hotel mladi potovalec — star je bil tedaj komaj 26 let — vrniti v Lyon, da bi prejel red mašnikega posvečenja. Ukrcal se je na ladjo Indijske družbe, ki je ravno plula v Francijo. Blizu morske ožine Banka so opazili neka jadra. Bila je angleška ladja, torej sovražnik. In res je ta »Delfin«, ki mu je poveljeval komodor[26] Barnet, takoj začel streljati na šibkejše Francoze, ki so bili že vnaprej zgubljeni, toda ne brez boja. Pierre Poivre se je tedaj junaško izkazal. Pod točo krogel je pomagal mornarjem in skrbel za ranjence, dokler mu topovski izstrelek ni razmesaril podlakti. Vse življenje je imel pokvarjeno desno roko.

Tudi služabnik Cerkve ni mogel več postati, dasi bi tako srčno rad. Topovska krogla je tu spremenila usodo. Pierre Poivre bi brez dvoma postal duhovnik, toda angleška krogla je storila, da je ostal posveten človek in postal velik dobrotnik človeštva.

Ranjeni Poivre se je izkrcal v Bataviji. V štirih mesecih je tam spoznal tajno obogatenja Holandcev in do dna proniknil v umetnost gojenja dišav in trgovanja z daljnim Vzhodom. Vrnil se je v Francijo preko pristanišč v Samu in Indiji, za katero sta se borila Dupleix in La Bourdounais in končno prispel v pokrajino Ile de France.

[25] Anticosti — kanadski otok ob vhodu v zaliv Sv. Lovrenca.

[26] Komodor — je v ameriški in angleški mornarici višja oficirska stopnja kot ladijski kapitan.

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič — Izdajatelj: inž. Sodja — Urednik: Mirko Javornik — Rokopisov ne vračamo — »Slovenski dom« izhaja ob delavnikih ob 12 — Mesečna naročnina 6 lir, za inozemstvo 12 lir — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6/III — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana — Telefon štev. 40-01 do 40-05 — Podružnica: Novo mesto